

УДК 001.3

Трибулькевич К. Г.

професор, військовослужбовець (Україна, Київ), tribulkevich@gmail.com

Федоренко М. О.

доцент кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), m.o.fedorenko@gmail.com

ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ» ШЛЯХ ВІД ПОЧАТКУ ДО ПРОДОВЖЕННЯ

Відображено процес утворення та розвитку всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики», що відбувається на кафедрі психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Ключові слова: Національний університет кораблебудування, соціально-гуманітарні науки, студенти, науково-практична конференція, наукове життя.

Залучення студентів до основ науково-дослідної роботи, є важливою частиною навчального процесу. Одним з заходів, що сприяє становленню майбутніх фахівців та науковців, є всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики». Пройшовши яскравий шлях, від регіонального студентського наукового заходу до всеукраїнського, конференція зайняла чинне місце серед заходів подібного роду в Україні, де відбувається апробація початкових наукових праць студентів та поступове становлення майбутніх українських вчених.

Але сам процес генезису, від ідеї до її впровадження в життя пройшов в декілька етапів. Початок поклали реферати і курсові роботи – перші сходинки наукової роботи, які долали студенти під керівництвом викладачів кафедри соціально-гуманітарних дисциплін. Спільне рішення професорсько-викладацького складу кафедри та студентства спробувати писати тези і статті було логічним продовженням заглиблення в дисципліни, які викладалися кафедрою: історія України, політологія, педагогіка вищої школи, психологія, соціологія. І перші спроби пера відбувались ще з 2010 року, коли студенти під час практичних занять з педагогіки вищої школи ділились результатами перших наукових розвідок, виконаних спільно з тоді ще доцентом кафедри Катериною Трибулькевич. Науковий доробок було зібрано і упорядковано до збірника наукових робіт студентів у 2011–2012 рр., але на жаль цей збірник не було видано.

Проте наукова робота не припинялась і знайшла подальше продовження у 2017 році, коли в Національному університеті кораблебудування ім. адмірала Макарова під егідою Навчально-наукового гуманітарного інституту та його директора О. В. Бобіни, кафедрою соціально-гуманітарних дисциплін уперше було проведено студентську науково-практичну конференцію «Проблеми соціально-гуманітарних дисциплін». Катерина Трибулькевич, яка на той час

обіймала посаду завідувача кафедри та вже захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, ініціювала проведення конференції 7 грудня, в день Святої Катерини, символічно реалізуючи бажання розвивати студентську науку і стимулювати інтерес студентів до предметів соціально-гуманітарного циклу.

Професорсько-викладацький склад кафедри підтримав ініціативу. Доценти М. О. Федоренко, І. В. Шаповалова, Л. В. Матвієнко, І. Є. Чугуєва; викладачі А. В. Ляшко, І. В. Коростильова, О. С. Сонечко спільно зі студентами підготували перші наукові проекти. Реалізувати творчий задум допомагала лаборант кафедри М. В. Челушкіна. Вона збирала матеріали, які подавали студенти, формувала програму конференції та збірник її матеріалів, брала активну участь у організації проведення конференції.

З ентузіазмом сприйняла ідею і завідувач кафедри прикладної лінгвістики кандидат філологічних наук, доцент, професор Ніна Михайлівна Філіппова та викладачі кафедри філософії та української культури доцент О. В. Патлайчук і старший викладач О. П. Ступак. Спільні наукові роботи професорсько-викладацького складу кафедри зі студентами містились вже на сторінках першого збірника матеріалів конференції.

До участі в конференції долучились колеги з Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Доктор політичних наук професор Н. О. Ніколаєнко, що нині працює в НУК імені адмірала Макарова, запросила до участі студентів-членів своєї наукової школи, які зараз успішно реалізували себе: це і журналіст Назарій Рубаняк, і політолог Андрій Нофенко.

Згодом наукова робота зі студентами набувала обертів. На кафедрі було започатковано наукові гуртки студентів із політології, психології, історії. З'явився нестандартний формат обговорення наукових проблем: круглі столи, засідання кіноклубу, тренінги.

Студентська науково-практична конференція «Проблеми соціально-гуманітарних дисциплін» вже наступного року набула статусу Всеукраїнської та викликала науковий інтерес інших закладів вищої освіти.

Новий імпульс у своєму розвитку конференція отримала з 2020 року. На той час кафедру соціально-гуманітарних дисциплін очолила доктор філологічних наук, професор О. С. Філатова, перед викладачами кафедри, організаторами конференції було поставлено нові завдання, щодо подальшого її розвитку. Як що до 2020 року конференція, маючи вже статус всеукраїнської, головним чином залучала до участі заклади вищої освіти Півдня України, то вже у 2020 році географія учасників охоплює майже всі регіони України. Всього в конференції взяло участь 99 учасників. Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова було представлено 34-ма студентами, інші ЗВО України представляли 65-ть студентів. Активну участь в конференції прийняли студенти: Київського національного університету ім. Т. Шевченка; Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; Національного університету «Львівська політехніка»; Сумського державного університету; Волинського національного університету ім. Л. Українки; Ужгородського національного університету; Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського; Українського гуманітарного інституту (м. Буча) та інших.

Вже у 2021 році конференція отримує сучасні риси. Трансформується назва з «Проблеми соціально-гуманітарних дисциплін» в «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики». Оновлюється структура дискусійних платформ, які отримали більш сучасну, науково-проблемну форму і зміст. В конференції взяло участь понад 150 студентів. До вищеперерахованих закладів вищої освіти активно долучився Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.

Найвищого піка свого розвитку конференція набула 7 квітня 2023 р., коли було проведено VI Всеукраїнську студентську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики». Враховуючи особливості воєнного стану, конференція відбувалася дистанційно.

У роботі конференції взяли участь 185 учасників, серед яких – представники 16 вищих навчальних закладів із різних регіонів України. Під час роботи конференції було проголошено і обговорено близько 87 доповідей, присвячених різним аспектам соціально-гуманітарних наук на сучасному етапі розвитку.

Заслухавши і обговоривши виступи, учасники конференції, за результатами своєї роботи, прийняли наступні рекомендації:

- впроваджувати матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних

наук: перспективи та виклики» в освітній процес Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова та інших ЗВО України, при викладанні дисциплін соціально-гуманітарного циклу;

- зосередити увагу на новітніх тенденціях розвитку українського суспільства, наслідках впливів військових дій для психіки людини, груп і спільнот та механізмах протидії цим впливам. Впровадити заходи корекції, покликані знизити рівень тривожності у студентів внаслідок російсько-української війни;
- рекомендовано впровадити в рамках роботи НУК ім. адм. Макарова, та інших вишів України тренінгові та лекційні заняття, націлені на просвітницьку роботу, метою якої буде підвищення рівня психологічної обізнаності та культури студентів;
- продовжити ефективні партнерські контакти між учасниками конференції, що сприятиме їхній результативній роботі в галузі психологічних досліджень.
- привернути увагу університетської спільноти до розгляду актуальних проблем сучасності під рефлексивно-філософським кутом зору (актуальні проблеми науки і техніки, проблема віртуальної реальності і особистості, спроба студентського філософсько-антропологічного дослідження проблеми поколінь та ін.);
- залучити студентів як технічних, так і гуманітарних спеціальностей до осмислення філософських та культурологічних проблем сучасності, сприяти їхній всебічній взаємодії при проведенні самостійних наукових пошуків; сприяти встановленню продуктивних партнерських зв'язків, які у перспективі можуть стати основою для проведення колективних студентських дослідницьких робіт;
- рекомендовано, при плануванні та розробці викладачами кафедри робочих програм вибірових дисциплін соціально-гуманітарної спрямованості враховувати тематику найбільш дискусійних доповідей і виступів учасників конференції;
- впроваджувати в освітній простір Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова тренінгові заняття з розвитку критичного мислення та формування світоглядних позицій студентів.

Учасники конференції, підкреслили що VI Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики» є вагомим внеском у розвиток перспективних напрямків досліджень, встановлення творчих зв'язків між дослідниками, стала етапним явищем в розвитку соціально-гуманітарних знань серед молоді і громадськості Миколаївщини та інших регіонів України.

Прийнято рішення і надалі проводити конференцію «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики».

У 2023 році, кафедра вступила в черговий етап свого розвитку, у зв'язку з відкриттям та акредитації нових спеціальностей. Отримавши нову назву, кафедра психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін, на чолі з новим завідувачем, кандидатом філологічних наук, доцентом Оленою

Володимирівною Гогоренко, кафедра і надалі планує продовжити активну роботу з організації і проведенню чергової VII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики», що планується у квітні 2024 року.

Trybulkevich K. G., Professor, Serviceman (Ukraine, Kyiv), tribulkevich@gmail.com

Fedorenko M. O., Associate Professor of the Department of Psychology, Philosophie, Social and Humanitarian Sciences, Director of Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), m.o.fedorenko@gmail.com

ALL-UKRAINIAN STUDENT SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE «TOPICAL PROBLEMS OF SOCIAL AND HUMANITARIAN SCIENCES: PERSPECTIVES AND CHALLENGES» THE WAY FROM THE BEGINNING TO THE CONTINUATION

The process of formation and development of the all-Ukrainian student scientific and practical conference «Actual problems of social and humanitarian sciences: prospects and challenges» is reflected, which takes place at the department of psychology, philosophy and social and humanitarian disciplines of the National Shipbuilding University named after Admiral Makarov.

Keywords: National University of Shipbuilding, social and humanitarian sciences, students, scientific and practical conference, scientific life.

УДК 929Скальковський:930.2:910.4(477.73-25)"1835"

Хмарський В. М.

професор, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (Україна, Одеса), khmarskyi@ukr.net

ПОДОРОЖ ІСТОРИКА АПОЛЛОНА СКАЛЬКОВСЬКОГО ДО МИКОЛАЄВА У 1835 РОЦІ: ПЕРЕДУМОВИ, ДЕТАЛІ, НАСЛІДКИ

Завдяки «дешифруванню» щоденника А. О. Скальковського з'ясовано обставини першого візиту історика-початківця до міста Миколаїв. Визначено спонукальні мотиви до подорожі, уточнено низку деталей перебування дослідника у місті та названо наслідки мандрівки для його творчості.

Ключові слова: Аполлон Скальковський, історична наука, подорож, Миколаїв, історичне джерело, щоденник, 1835 рік.

Постать історика Аполлона Скальковського протягом останніх десятиліть посіла помітне місце у вітчизняній історіографії – йому присвячено, як мінімум, дві монографії. Очевидно, що переосмислення історії України, деколонізація дискурсу передбачають і оновлення історіографічної парадигми. Збільшення/зміна наших знань про будь-який предмет відбувається або завдяки оригінальним трактовкам уже відомих подій, або завдяки розширенню джерельної бази. Ретельне вивчення щоденника А. Скальковського за 1835-й рік, оригінал якого зберігається в архіві Санкт-Петербурзького інституту історії РАН, а копія – у Державному архіві Одеської області, дає можливість з'ясувати деталі як історіографічного процесу у регіоні на його початковій стадії, так і біографії відомого історика.

Про візит до Миколаєва в історіографії відомо з праць щодо евристичної діяльності А. Скальковського. Можна лише підтвердити, що місто було у пошуковій програмі історика, але під час першої великої подорожі у травні–липні 1835 р. трьома південноукраїнськими губерніями (Одеса – Новомиргород – Єлисаветград – Катеринослав – Херсон – Сімферополь – Одеса) йому туди завітати не вдалось, що і спричинило окремий вояж до міста корабелів.

Візит до Миколаєва у А. Скальковського виявився вельми короткочасним – всього чотири дні, з яких два пішло на дорогу. Виїхав він 21 серпня, у середу, і шлях з Одеси до Миколаєва подолав за 12 годин, а повертався 24-го, у суботу. Отже, перебування безпосередньо у Миколаєві тривало лише два дні – 22–23 серпня. Щоденник свідчить, що активність А. Скальковського у місті можна поділити на три види – ділові візити, прогулянки містом та вечірні розваги.

За раніше відпрацьованою методою, маючи підтримку та відповідні документи від генерал-губернатора Михайла Воронцова, А. Скальковський завітав до найстаршого чиновника у місті – командувача Чорноморським флотом і портами, військового губернатора Миколаєва та Севастополя, віце-адмірала Михайла Лазарева. Втім його спіткала невдача, адже він приїхав у день коронації імператора і прийому загалом не було. Наступного дня М. Лазарев його прийняв і доручив опіку над істориком полковникові Миколі Кумані – начальнику Чорноморського гідрографічного депо. Але з ним А. Скальковський познайомився ще напередодні – за рекомендацією Ф. Каразіна, сина відомого засновника Харківського університету, який служив чиновни-